MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA

DVOR VELIKI TABOR

Taborgradske priče i lutkarske predstave

DESINIĆ, 2020.

Kasnosrednjovjekovni plemićki grad Veliki Tabor smješten je na vrhu 333 metra visokog brijega u selu Košnički Hum, tri kilometra od Desinića. Prepoznatljiv je po svom specifičnom i bajkovitom izgledu te raskošnoj i monumentalnoj arhitekturi zbog koje je proglašen spomenikom najviše kategorije. Izgradnju dvora vjerojatno je započela velikaška obitelj Celjski sredinom 15. stoljeća. Početkom 16. stoljeća grad dolazi u posjed plemićke obitelji Rattkay, koja je dovršila izgradnju i u njemu živjela sve do kraja 18. stoljeća. Tijekom čitavog 19. i 20. stoljeća vlasnici Velikog Tabora neprestano su se izmjenjivali, a najznačajniji je svakako bio poznati slikar Oton Iveković, koji ga je posjedovao između dva svjetska rata, od 1919. do 1938. godine. Od 1993. dvorac je sastavni dio Muzeja Hrvatskog zagorja, koji su brinuli o njegovoj obnovi pod vodstvom Hrvatskoga restauratorskog zavoda iz Zagreba.

Pogled na dvorišne galerije Velikog Tabora

Osim što je prepoznatljiv po specifičnoj arhitekturi i slikovitom izgledu, Veliki je Tabor poseban po tome što se uz njega vežu mnogobrojne legende i priče. Najpoznatija je usmena predaja o nesretnoj ljubavi niže plemkinje Veronike Desinićke i velikaša Fridrika II. Celjskog, koja je prepoznata kao nematerijalno kulturno dobro te je upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Prema drugoj priči Veronika je uz pomoć čarolije obranila Veliki Tabor od napada Osmanlija. Naime, kada je braniteljima grada ponestalo municije, nasjeckala je snop slame na sitne komadiće koji su se, kada ih je otpuhnula, pretvorili u roj stršljena koji je napao i otjerao neprijatelje. Ništa manje atraktivna nije ni priča o vili Meluzini, čiji lik krasi pećnjake najveće i najljepše velikotaborske kaljeve peći. Ove zanimljive i intrigantne priče bile su i ostaju stalnom inspiracijom umjetnicima i kreativnim udrugama te pobuđuju zanimanje brojnih posjetitelja Velikog Tabora.

Prepoznavši taj interes, muzej Dvor Veliki Tabor pokrenuo je brojne edukativne programe koji su osmišljeni kako bi se očuvala i širila naša nematerijalna kulturna baština. Uz edukativne radionice u ponudi su i lutkarske predstave *Legenda o Veroniki Desinićkoj*, *Vila Meluzina, Naša dika – Veronika Desinićka!* te *Zmajevo blago*. Izvodi ih lutkarska družina *Ioculatori* (*Šaljivdžije*), koju su 2006. godine osnovali djelatnici našeg muzeja.

Lutkarska družina *Ioculatori*

Lutkarske predstave u Dvoru Veliki Tabor

LEGENDA O VERONIKI DESINIĆKOJ

Ova lutkarska predstava donosi nam priču o zabranjenoj ljubavi niže plemkinje Veronike Desinićke i velikaša Fridrika Celjskog. No u ovoj šaljivoj interpretaciji legenda dobiva sretan završetak!

Ciljana skupina posjetitelja: svi uzrasti

VILA MELUZINA

Predstava govori o ljubavi vile Meluzine i viteza Raymondinea te nas uči o važnosti ispunjenja danog obećanja.

Ciljane skupine posjetitelja: učenici osnovnih i srednjih škola, odrasli

NAŠA DIKA – VERONIKA DESINIĆKA!

Kako bi izgledao život Veronike Desinićke i Fridrika Celjskog da su se uspjeli izboriti za svoju ljubav, prikazuje nam ova predstava. Priča nam i o Veronikinim hrabrim podvizima kojima je spasila Veliki Tabor od napada Osmanlija.

Ciljane skupine posjetitelja: učenici od 3. do 8. razreda osnovne škole, učenici srednjih škola, odrasli

ZMAJEVO BLAGO

U ovom šaljivom igrokazu saznajemo kako je hrabri vitez Jura izbavio zatočenu princezu iz zmajeva gnijezda i zašto je ubrzo zažalio zbog svoga junaštva.

Ciljane skupine posjetitelja: učenici osnovnih i srednjih škola, odrasli

Za sve lutkarske predstave potrebna je prethodna najava.

Legenda o Veroniki Desinićkoj

Legenda kaže da je prije mnogo stoljeća na prostoru Hrvatskoga zagorja vladao moćni ban, grof Herman II. Celjski. Jašući očevim posjedima, njegov mladi sin Fridrik susreo je prekrasnu zlatokosu djevojku Veroniku, u koju se istoga trena zaljubio. Veronika je Fridriku uzvratila osjećaje te su uskoro postali ljubavnici. Njihovoj se ljubavi žestoko usprotivio Herman, kojemu je smetalo Veronikino skromnije podrijetlo. To je nagnalo Veroniku i Fridrika da pobjegnu u Sloveniju, u grad Fridrihštajn, i da se tamo potajno vjenčaju.

Lutke Veronike i Fridrika iz predstave *Naša dika – Veronika Desinićka!*

Nije prošlo dugo kad je ostarjeli grof Herman doznao za njihovo tajno vjenčanje. Razjaren i željan osvete, po mladi bračni par poslao je svoju vojsku. Veronika je uspjela pobjeći iz grada, ali Fridrik je bio uhvaćen i odveden u grad Celje, gdje je po očevoj naredbi bio zatvoren u kuli pune četiri godine. Uskoro su Hermanovi vojnici pronašli Veroniku i zatočili ju u Velikom Taboru. Osvetoljubivi je grof nesretnu djevojku optužio da je vještica i da se koristila čarolijama kako bi zavela njegova sina. Organizirano je suđenje, ali na veliko Hermanovo iznenađenje, suci su Veroniku oslobodili svih optužbi. Herman se je razbjesnio i, unatoč presudi, izdao naredbu za njeno smaknuće. U dvorište Velikog Tabora donijeta je velika drvena posuda ispunjena vodom i Veronika je u njoj utopljena. Kako bi joj se zameo svaki trag, njeno su mrtvo tijelo zatim zazidali u zid koji spaja središnju kulu s ulazom u dvor. Pa ipak, legenda kaže da još i danas u dugim zimskim noćima hodnicima Velikog Tabora odzvanja plač nesretne Veronike…

Prizor suđenja Veroniki iz lutkarske predstave *Naša dika – Veronika Desinićka!*

Priča o vili Meluzini

Vila Meluzina bila je mlada i lijepa, no ureknuta djevojka. Naime, kada je jednom naljutila svoju majku, ova ju je kaznila bacivši na nju urok zbog kojeg je Meluzinin donji dio tijela subotom poprimao izgled zmijskog (ili ribljeg) repa.

Prizor iz lutkarske predstave *Vila Meluzina*

Jednog je dana vitez Raymondine otišao u šumu u lov te dolutao do začaranog izvora, gdje je ugledao Meluzinu. Općinjen njenom ljepotom, istog se trena zaljubio. Njihov susret nije ostavio ravnodušnom ni Meluzinu te je ona vitezu ponudila brak. Obećala mu je da će ga učiniti jako bogatim i sretnim, ali pod uvjetom da ona svake subote napusti njihove zajedničke odaje bez objašnjenja zašto odlazi. Naravno, zaljubljeni vitez pristao je bez razmišljanja. Mladi se par ubrzo vjenčao, a Meluzina je ispunila obećanje te je svome suprugu podarila bogatstvo i sreću. Zajedno su dobili i brojnu djecu, no bračni je sklad bio narušen Raymondineovim sumnjama, jer se sve češće pitao što li svake subote Meluzina radi u svojim odajama. Stoga se pokolebao i jedne ju je subote potajno promatrao kroz malen otvor na vratima dok se kupala u kadi, s donjim dijelom tijela preobraženim u zmijski rep. Shvativši da je njen suprug iznevjerio dano obećanje, pretvorila se je u krilatu zmiju i uz tužne krikove odletjela iz njihova zajedničkog doma. Nikada mu se više nije vratila, ali priča kaže da je povremeno dolazila u njihov dom kako bi nahranila najmlađe dijete te članovima obitelji navijestila njihovu skoru smrt.

Pećnjak s renesansne kaljeve peći smještene na drugome katu velikotaborske peterokutne kule (palasa). Ukrašen je prikazom dvorepog fantastičnog ženskog lika iz popularne srednjovjekovne legende – vile Meluzine.

Prizor iz lutkarske predstave *Zmajevo blago*

Zmajevi su česti motivi u mitovima i legendama. Lik zmaja ukorijenjen je i u desinićkom kraju, gdje se nalazi Veliki Tabor. Župna crkva u Desiniću posvećena je upravo svetome Jurju, koji je prema legendi ubio zmaja probovši ga kopljem/mačem.

Dvor Veliki Tabor

Košnički Hum 1 • 49216 Desinić

E-mail: dvt@mhz.hr

Najave posjeta: rezervacije-dvt@mhz.hr

Tel.: +385 49 374 970

www.veliki-tabor.hr

Nakladnik: Muzeji Hrvatskog zagorja, Dvor Veliki Tabor, Desinić • *Za nakladnika:* Nadica Jagarčec • *Urednica deplijana:* Renata Dečman • *Autorica teksta*: Renata Dečman • *Fotografije:* Fotoarhiv Dvora Veliki Tabor, Goran Gluhak, Igor CC Kelčec, Tomica Forko, Andrea Brlobuš, Renata Dečman • *Lektura:* Silva Tomanić Kiš • *Grafičko oblikovanje i priprema za tisak:* Franjo Kiš, ArTresor naklada, Zagreb • *Tisak:* Intergrafika -TTŽ, Zagreb • *Naklada:* 500 primjeraka • ISBN 987-953-265-205-5

Publikacija je tiskana zahvaljujući potpori Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.